

latvijas architektūra

VIJA OZOLA & ANDRA BULA KLINIKAS EIROPAS CIETUMI KULDĪGAS PUĶES

DIZAINS / INTERJERS / VIDE / PILSĒTPLĀNOŠANA

BURTNICA NR.118
2015. APRĪLIS/MAIJS
DZIEDINOŠĀ PILSĒTA

PARK(ing) diena

«Kas tas ir - mežsargs? Tas, kurš sargā mežu.
Kas tas ir - aizsargs? Tas, kurš sargā aizu.
Kas tas ir - pussargs? Tas, kurš sargā pusi...»
Viks (bērnu saruna)

TEKSTS LĪGA PLATAIS, ARHITEKTE

Kas tas ir – parkings? Tas ir tad, kad rada, rāda, apdzivo parku kokiem, putniem, cilvēkiem un mašinām. Parkoties – radit, apdzivot parku. Noparkoties – uztasīt vienu kārtigu parku un visu dienu labi pavadīt parkā. Ieparkoties – atrast parkā labu vietu. Automašīn parks – harmonisks automašīnu izvietojums ainavā, parkā, urbānā vidē, lielākoties bez kokiem. Šie priekšlikumi radās, tulkot jū pie savinot šī notikuma jēgu.

Kad? 2013. gada 20. septembrī Rīgā, Stabu un Tērbatas ielas krustojumā agri no rīta sākās divaina rosiba. Iepriekšējā vakarā tālredzīgi novietoto tris automašīnu vietā tika atritināti zāles paklāji, novietotas mēbeles (laipni izpaliņķeja «XcelSior»), salikti puķu podi un citi atribūti (izrevīdētas savas, draugu, pazīnu, kolēgu terases un palodzes), ābolu sulas velospiede, atritināti jogas paklājiņi, un – PARKošanās varēja sākties. Jā – tris autostāvvietas tika apmaksātas uz visu dienu.

Kas notika? Rits sākas ar urbāno jogu, dienas garumā tā bija vieta, kur pasēdēt, paplāpāt,

parunāt par pilsētvidi, diskutēt, stridēties, ie-pazities, dzert ābolu sulu, zimēt, spēlēt šahu, satikt dažādus cilvēkus, klausīties mūziku, padomāt... Lidz vakarā tika iznestas klavieres no blakus restorāna «Restorācija», un improvizēts džeza koncerts, smidzinot lietum, sajūsmīnāja citkārt bažīgos kaimīnus. Tika sagaidīts, ka garāmgājējiem un, iespējams, ieinteresētajām iestādēm būs daudz jautājumu. Tāpēc visas dienas garumā jaunizceptajā parkā bija sastopami cilvēki, kas spētu atbildēt uz jautājumiem, ko raisa šāds urbāns eksperiments, – ainavu arhitekte Helēna Gūtmane, Madara Lezdina, arhitekti Ventis Didrihsons, Aldis Apšenieks, Guntis Stirna, Liga Platais, jaunā māksliniece Luize Rukšāne ar kursabiedriem gleznoja plenērā, Krišs Karnitis un co spēlēja šahu, ie-saistot blakus veikalus darbiniekus, interesentus un garāmgājējus. Biedrības «Homo ecos» pārstāvji palīdzēja darbināt ābolu sulas velospiedi, Sanita Ribena un Ieva Vitola drosmīgi sāka ar rīta joku un dienas gaitā pieskatīja ie-pazišanās «kumodi». Iesaistījās daudzi

apkārtējo kvartālu iedzīvotāji, studenti, ār-zemnieki, garāmgājēji.

Kas bija «mēs»? Ideja un bildes par šādu akciju ceļoja pa virtuālo telpu, un ik pa laikam kāds nopūtās: vajadzētu mums ari... Tad ainavu arhitektes Ilze Rukšāne un Linda Zaļā saķēra šo ideju aiz astes un nelaida valā, parunāja par to dažādos medijos, bet pašas aizbrauca. Bet ākis lūpā palika. Tad nu, tuvojoties noliktam datumam, stihiski saveidojās kompānija, kas iesaistīja arvien jaunus un jaunus cilvēkus, un azarts ievīlka. Restorāns «Restorācija» atbalstīja pasākumu visas dienas garumā, lai būtu patvērumi lietus gadījumā.

Kas bija iecerēts? Tas bija notikums, kas domāts, lai izaicinātu domāt, izaicinātu komuni-cēt, izaicinātu testēt urbānās ārtelpas transformāciju mērogā 1:1. Rosinātu sadarbību, radošumu un saprāšanos. Domāt par to telpu, kas atrodas starp ēku un brauktuvi un kuru ikdienā lietojam visi.

Kas tas ir pasaule? PARK(ing) Day angļu valodā jeb PARK(ošanās) diena latviski – gads-kārtējs notikums (septembra trešajā piektdienā), kur mākslinieki, dizaineri un lidzvilsoni pārveido automašīnu stāvvietas par islaici-giem publiskiem parkiem.

Kā tas radies? 2005. gadā Sanfrancisko dizaina un mākslas studija REBAR veica eksperi-mentu – uz 2 stundām apmaksātas 1 autostāvvietas laukumā novietoja zālienu, koku un soli-ņu. Iemesls šādai akcijai – lielākā daļa Sanfrancisko pilsētas publiskās telpas tiek izmantota automašīnu kustībai un auto novietošanai, bet nelielā atlīkusi daļa kalpo pārējām visai plašā-jām publisko funkciju vajadzībām. Samaksājot autostāvvietas maksu, uz laiku tika iznomāts šīs gabaliņš publiskās ārtelpas. PARK(ing) Day

projekts tika radīts, lai izpētītu aktivitātes, kas iespējamas šādā ierobežotā laikā un telpā, kā arī tādēļ, lai provocētu un kritiski pārbauditu un izskatītu vērtības, kas rada pilsētas publiskās ārtelpas formas un izpausmes.

Pēc pāris nedēļām, kad vienīgais fotoattēls bija apceļojis dažādas interneta vietnes, uz studiju REBAR sāka nākt lūgumi organizēt šādus eksperimentus arī citās pilsētās. Lai netaisītu replikas tai pašai instalācijai, tika nolemts šo notikumu izvērst kā atvērtu projektu - tika aprakstita koncepcija un vadlinijas, lai iedrošinātu un iedvesmotu cilvēkus radīt pašiem savas idejas, pašiem savus parkus bez REBAR tiešas līdzdalības. Visu informāciju var iegūt vietnē www.parkingday.org un septembra trešajā piektdienā arī atzīmēt un reģistrēt «online» kartē vietas, kur tas noticis.

Šo desmit gadu laikā projekts ir attīstījies visā pasaulei, tīcīs lietots dažādiem sociāliem mērķiem, lai dažādotu pilsētas ārtelpu, un kļuvis par urbāno eksperimentu bāzi, tālu pārsniedzot «zālājs, koks, soliņš» formātu. Svarīgs nosacījums - šī projekta ietvaros var veikt tikai nekomerciālas aktivitātes. Pēdējos gados bijuši eksperimenti izveidot bezmaksas veselības klinikas, veidoti islaicīgie urbānie dārzi, eko-ģīķiskās demonstrācijas, noturēti politiskie semināri, būvētas mākslas instalācijas, atvērti bezmaksas veloremonta punkti un pat notureta laulību ceremonija! Un tas ir šī atvērtā modeļa istais spēks - katrā vietā organizētāji paši nosaka un izceļ šīs vietas specifiskās vajadzības un problēmas, izmanto šo notikumu, lai pievērstu uzmanību tam, kas svarīgs tieši vietējai publikai. Visas šīs aktivitātes atbilst sākotnējai PD vizijai - izaicināt un pārbaudit esošos publiskās ārtelpas veidošanas principus un

uzskatus un iedrošināt cilvēkus palidzēt pārdefinēt pilsētas ārtelpu, kas labāk atbilstu iedzīvotāju un lietotāju vajadzībām.

Vai mums to vajag? Jā, arhitektiem, urbānistiem un ainaņu arhitektiem, kas sēž savos birojos un teorētiski analizē datus, zīmē shēmas un kompetenti spriež par pilsētas ārtelpas attīstību, ir vērtīgi apstāties un padomāt par to tieši tur, kur tam paredzēts notikti. Tiem, kas nav profesionāli ar to saistiti, dažreiz ir vērtīgi aizdomāties, ko tad katrs sagaidām no vides, kurā dzivojam un kurā ilgāku vai isāku laiku uzturamies. Vēl joprojām ir dzīvi uzskati: «kāds nāks un visu sakārtos», «kāds zina, ko mums vajag», «vajag tik uzrakstiit sūdzibu vai iesniegumu domei, lai visu sakārto». Kaut uz dažām stundām notestēt, kā būtu, ja būtu...

Kādi ir secinājumi? Tas bija aizraujoši, nogurdinoši, jautri un interesanti, tas uzdeva jautājumus, deva vietu padomāt un vietu diskusijām (kuru gan varēja izmantot aktivāk). Deva arī dažas atbildes, piemēram:

- 3 autostāvvietu lielums (~40 m²) ir pietiekams laukums mazam, omuligam skvēram;
- process ir labs veids, kā mainīt savu skatu un uzskatu punktu;
- tas liek izvērtēt stāvvietas niecigo telpu kā svarīgu kopējās publiskās ārtelpas daļu - ar vietu augstsirdibai, kultūras izpausmēm, sociālizēšanās iespējām un spēlei;
- islaicīgais projekts iedvesmo piedalities procesos, kas dzīlāk iespāido pilsētas ainaņu;
- notikumu var izmantot, lai izceltu problēmu, bet šoreiz bija interesanti satikties, būt atvērtiem, noskaņoties uz pilsētu, vērot procesu un mazliet to provocēt.

Vai mēs to darīsim vēl? Jā. Cerams, lielākā apjomā. Varbūt visā Tērbatas ielas garumā. □